

20151105 DS Opinie gepubliceerde en oorspronkelijke (ingediende) tekst
De gepubliceerde tekst leest vlotter, maar in de oorspronkelijke tekst wordt het vraagstuk van gemeengoederen (commons) meer genuanceerd behandeld.
Daarom worden beide versies opgenomen.

Gepubliceerde tekst (De Standaard Donderdag 5 november 2015, p.30-31)

KLIMAATTOP IN PARIJS WORDT EEN SOF

Door de vele uitingen van goede wil hangt een sfeer van feelgood over de nakende klimaatop in Parijs, maar die kan nu al niet anders dan een slecht akkoord baren, schrijft AVIEL VERBRUGGEN. De grootindustrie heeft het goede, 'Duitse' spoor van energieomwenteling al een hak gezet.

Goede wil plaveit de weg voor vrijbuiters

De klimaatop in Parijs, de 21ste VN-bijeenkomst sinds 1992 voor de opmaak van een klimaatakkoord, zal drukbezocht zijn. Actiebereide mensen en organisaties eisen een akkoord. Ze zijn van plan zich massaal vast te bijten in de slippen van de 150 officiële afgevaardigden en 7 ministers uit België. Sympathiek, maar bevordert hun actie de klimaatzaak?

De top, ook COP21 geheten, zou een 'bindend' klimaatverdrag opleveren (*DS 4 november*). Dat vooruitzicht is voorbarig. In de aanloop naar Parijs is de discussietekst begin oktober gereduceerd van 81 naar 20 pagina's, maar eind oktober weer uitgebreid naar 51 pagina's. De kortste tekst verdoezelde alle relevante problemen. De versie van 51 pagina's neemt knelpunten als verschillende keuzemogelijkheden op. Ze staan mijlenver van de scherpe, bindende teksten die ze horen te zijn. Alleen vergadertijgers malen er nog om, en de secretaris van het VN-klimaatbureau Christiana Figueres schroeft de verwachtingen terug: Parijs wordt een statie in de klimaatcalvarie die nog jaren kan doorgaan.

COP21 rekt op vrijwillige bijdragen van landen om de stijging van de mondiaal gemiddelde temperatuur onder de 2°Celsius te houden. Dat de tot dusver gemelde intenties resultaten zijn opleveren, is alles behalve zeker. Goede wil is nodig om tot een akkoord te komen, maar volstaat niet als fundament om daadwerkelijke bescherming van atmosfeer en klimaat af te dwingen. Er is een ijzeren gebinte nodig van dwingende controlemechanismen om jaarlijks de prestaties van de landen te meten. Zonder zo'n gebinte triomferen vrijbuiters. Ze veroorzaken de tragedie van vernietiging van ons mondiaal gemeengoed. In de praktijk herhaalt die tragedie zich steeds weer. Maar die onverbiddelijke fataliteit wordt overstemd door een saamenhorigheid gebaseerd op feelgood. COP habitués, Europese ambtenaren, de grootindustrie (inclusief de machtige energieconcerns), wetenschappers en klimaatactivisten willen plots schouder aan schouder voor het goede doel strijden (*DS 11 september*). In het feestgedruis sneuvelen cruciale vragen over welke belangen spelen, wie verantwoordelijk is, het nodige stappenplan, controle en afdwingbaarheid.

Twee manieren

Het gebruik van fossiele brandstof is de hoofdreden voor de toename van broeikasgassen in de atmosfeer, veroorzaker van klimaatverandering. De eensgezindheid is groot dat koolstofvrije energie de hoofdweg naar de oplossing is. Maar er zijn twee manieren om daar te geraken.

De eerste manier is die naar het model van de Duitse Energiewende: alles inzetten op elektriciteit uit zon en wind. Eindgebruikers en coöperatieven spelen een vooraanstaande rol. Snelle technologische ontwikkeling maakt de geleverde stroom steeds goedkoper, tot verwachte kostprijzen van 2 à 4 eurocent per kWh voor zonnestroom en 5 à 10 eurocent per kWh voor windstroom op land. Tegen steeds lagere kostprijs kunnen ook de armste landen die technieken toepassen, zodat een koolstofvrije energievoorziening mondiaal mogelijk wordt. Het is de enige echt duurzame oplossing, maar ze strijkt tegen de haren van gevestigde industriële en financiële belangen.

Ze zijn eerder voorstander van een tweede manier: een ander soort koolstofarme energie, met atoomcentrales, windparken op zee, en andere grootschalige systemen, waar burgers en coöperatieven niet bij kunnen. Ook de arme landen zullen van deze dure, grootschalige opties, verstoken blijven. Om nog te zwijgen van de gevaren en eeuwigdurende zorg voor nucleair afval. Snel en duidelijk de eerste weg nemen, en de tweede vermijden, is cruciaal voor atmosfeer en klimaat. Maar wat gebeurt in de praktijk?

Het foute spoor

In april 2014 zet de Europese commissie, op vraag van grootindustrie en energieconcerns, de wissels in de foute richting. Via nieuwe regels voor steun aan milieu en energieprojecten blokkeert de Europese commissie het succesvolle Duitse model voor technologie-ontwikkeling en ontplooiing van duurzame hernieuwbare energie. De commissie legt steunsystemen op, soortgelijk aan het geklungel in Vlaanderen en België sinds 2002. De effecten zijn ernaar. Geen vooruitstrevende technologie, veel woekerwinsten, opgehoest door de meeste elektriciteitsklanten en de minst duurzame hernieuwbare energie die de voorkeur krijgt. De hervorming van de steun is verpakt in een pleidooi voor de Europese eenheidsmarkt, en in vage verwijzingen naar een gelijk speelveld. Maar het onheil is al aangericht: de snelle groei van duurzame energie is gebroken, achterhaalde technieken zien hun levensduur verlengd en zullen nog maar eens de kosten en risico's afschuiven op de samenleving.

Veelzeggend: in oktober 2014 gaf dezelfde toenmalige EU commissaris Joaquin Almunia het Verenigd Koninkrijk nog snel toelating om nieuwe atoomstroom een minimumprijs van 11,5 cent per kWh te garanderen.

Oorspronkelijke (ingediende) tekst

COP21 Parijs: Beter geen akkoord dan een slecht akkoord.

COP21-Parijs, de 21ste VN bijeenkomst na 1992 voor de opmaak van een klimaatakkoord, zal drukbezocht zijn. Actiebereide mensen en organisaties zijn verbolgen dat een akkoord zou uitblijven. Ze plannen in grote getale de 150 officiële Belgische délégués en 7 ministers in Parijs te vervoegen. Sympathiek, maar bevordert het de klimaatzaak?

Sfeerschepping

COP21 zou een 'bindend' klimaatverdrag baren. Dit vooruitzicht is voorbarig. In de run naar Parijs, is de 81p. discussietekst begin oktober herleid naar 20p., maar eind oktober terug uitgebreid naar 51p. De 20p. tekst verdoezelt alle relevante problemen in formuleringen die gelijktijdig alles en niets zeggen. De 51p. versie neemt knelpunten als verschillende keuzemogelijkheden op. De teksten staan mijlenver van bindende scherpste. Alleen vergadertijgers malen er nog om, en UNFCCC secretaris Figueres schroeft de verwachtingen terug: Parijs wordt een statie in de klimaatcalvarie die nog jaren kan doorgaan.

COP21 rekt op intentionele bijdragen van landen om de stijging van de mondiaal gemiddelde temperatuur onder de 2°C te houden. Tot dusver gemelde intenties vormen een lappendeken; de resultaten zijn onzeker en zonder garantie. Hiermee prestaties meten en evalueren is praktisch ondoenbaar. Intenties, goede wil, vrijwillige bijdragen, e.d. zijn nuttig en nodig om een akkoord te willen. Maar ze verkrummen als bouwstenen van een akkoord voor daadwerkelijke bescherming van de mondiale gemeengoederen atmosfeer en klimaat. Nodig is een ijzeren gebinte van dwingende controlemechanismen om jaarlijks de prestaties van de landen te meten. Zonder dit gebinte triomferen vrijbuiters. Ze veroorzaken de tragedie van vernietiging van het gemeengoed. In de praktijk herhaalt deze tragedie zich steeds. Opleidingen over bestuur leggen uit waarom. Nu onomkeerbare vernietiging van atmosfeer en klimaat op het spel staat, wordt deze onverbidde fataliteit overstemd door goed-gevoel samenhangigheid.

COP habitués, Europese ambtenarij, grootindustrie (inclusief de machtige energieconcerns), wetenschappers, klimaatactivisten, ... willen schouder aan schouder voor het goede doel strijden. In het gedruis sneuvelen de cruciale vragen over welke belangen spelen, de verantwoordelijkheden, het nodige stappenplan, de instrumenten, het toewijzen van taken en middelen, controle en afdwingbaarheid, e.d.

Transitie naar duurzame energie

Gebruik van fossiele brandstof domineert de toename van broeikasgassen in de atmosfeer, veroorzaker van klimaatverandering. De eensgezindheid is groot dat koolstofvrije energie de hoofdweg naar de oplossing is. Maar twee verschillende wegen zijn in de maak. De eerste is zoals de Duitse Energiewende: alle nadruk op ontwikkeling van technologie voor elektriciteit uit plaatselijke bronnen van zon en wind. Eindgebruikers en coöperatieven spelen een vooraanstaande rol. Snelle technologische ontwikkeling maken de geleverde stroom steeds goedkoper, tot

verwachte kostprijzen van 2 à 4 €ct./kWh voor zonnestroom en 5 à 10 €ct./kWh voor windstroom op land. Tegen steeds lagere kostprijs kunnen ook de armste landen deze technieken toepassen, zodat hiermee een koolstofvrije energievoorziening mondiaal mogelijk wordt. Dit is de enige, echt duurzame oplossing. Maar ze strijkt tegen de haren in van gevestigde industriële en financiële belangen.

Gevestigde industrieën zijn voorstander van een andere koolstofarme energie met atoomcentrales, windparken op zee, en andere grootschalige systemen, waar burgers en coöperatieven niet bij kunnen. Ook zullen de arme landen op hun honger blijven voor deze dure, grootschalige opties, waardoor deze tweede weg duurzaamheid uitsluit. Voeg daarbij nog de gevaren en de eeuwigdurende zorg voor nucleair afval.

Snel en duidelijk de eerste weg nemen, en de tweede vermijden, is cruciaal voor atmosfeer en klimaat. Maar wat gebeurt in de praktijk?

In april 2014 zet de Europese commissie, op vraag van grootindustrie en energieconcerns, de wissels in de foute richting. Via nieuwe regels voor steun aan milieu en energieprojecten blokkeert de Europese commissie het succesvolle Duitse model voor technologie ontwikkeling en ontplooiing van duurzame hernieuwbare energie. De commissie legt steunsystemen op, soortgelijk aan het geklungel in Vlaanderen en België sinds 2002. Effecten hiervan zijn: geen vooruitstrevende technologie, veel woekerwinsten betaald door de meeste elektriciteitsklanten, de minst duurzame hernieuwbare energie krijgt de voorkeur. De hervorming van de steun is verpakt in een pleidooi voor de Europese eenheidsmarkt, en in vage verwijzingen naar gelijke speelvelden. Maar het onheil is al aangericht: de snelle groei van duurzame energie is gebroken; achterhaalde technieken krijgen levensduurverlenging en zullen nog maar eens kosten en risico's afschuiven op de samenleving. Veelzeggend: in oktober 2014 gaf dezelfde EU commissaris (J. Almunia) het VK nog snel toelating om nieuwe atoomstroom een minimumprijs van 11,5 ct/kWh te garanderen.

Het gevaar van de massabeweging COP21

Door het ontbreken van een goede basis voor een werkbaar klimaatakkoord, en door de conflicterende belangen bij een duurzame energietransitie, is de simpele eis voor een klimaatakkoord in Parijs naïef. Parijs kan alleen een slecht akkoord baren omdat niet voldaan is aan de basiscondities voor het behoud van de gemeengoederen atmosfeer en klimaat. Hoe massaal goede wil en intenties op bepaalde momenten ook zijn, de geschiedenis en de wetenschap leren dat dit vreselijke resultaten kan voortbrengen.

NASCHRIFT: meer informatie over de ingreep van de Europese Commissie in 2014 is beschikbaar in "[Europe's electricity regime: restoration or thorough transition](#)"